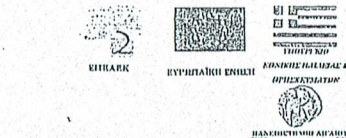

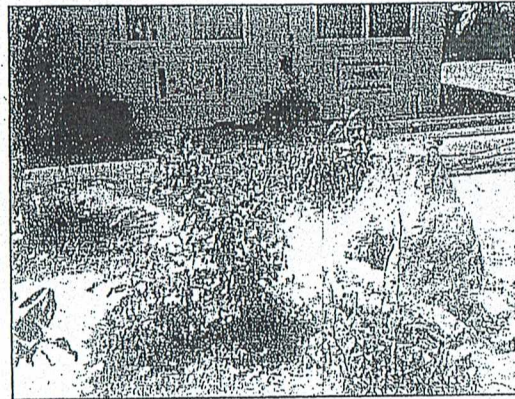
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΑΡΑΚΟΠΙΟΥ

Καμινταραίοι και πιθαράδες

ετών ...πέντε

Με τους δασκάλους κεραμικής της ΔΕΠΑΚ Ηλία Χριστόπουλο και Αγγελική Πολίτη

Το αυτοσχέδιο καμίνι έτοιμο στην αυλή του νηπιαγωγείου

Μαθήματα κεραμικής τέχνης και ζωής από τον παλαίμαχο Αντώνη Ρέμπελο

Στην τελική ευθεία για την πιστή αναπαράσταση παραγωγής κεραμικών σε παραδοσιακό καμίνι βρίσκονται οι νέοι «καμινταραίοι» Χαρακοπιού.

Ο λόγος για τους μικρούς μαθητές του νηπιαγωγείου, οι οποίοι, υλοποιώντας το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ΣΠ.Π.Ε.), με τίτλο «Με χώμα και φωτιά: Τα καμίνια του Χαρακοπιού», όχι μόνο έμαθαν τα πάντα για τη διαδικασία παραγωγής κεραμικών, αλλά έστησαν, τα ίδια, ένα καμίνι στην αυλή του σχολείου τους.

Η υπεύθυνη του προγράμματος, νηπιαγωγός Γιούλα Δαβέρου, εξηγεί την διαδικασία:

«Αρχίσαμε μαθαίνοντας για το χώμα. Ποιο είναι το κατάλληλο, πού το βρίσκουμε, πώς

το ζυμώνουμε κ.λπ. Σε αυτό βοήθησε ο γεωπόνος Ιωάννης Μουλατσιώτης, ο οποίος ήλθε στο σχολείο και εξήγησε στα παιδιά τα διάφορα είδη χώματος. Ακολούθως, επισκεφθήκαμε τους παλιούς καμινταραίους (Αντώνη Ρέμπελο και Διονύση Μπούτση), οι οποίοι μάς ενημέρωσαν για τη διαδικασία παραγωγής πιθαριών, ενώ επισκεφθήκαμε και τα δύο εναπομείναντα καμίνια της περιοχής, στους Πετριάδες και τα Κοτρωνάκια.

Επόμενη στάση ήταν το Εργαστήριο Κεραμικής της ΔΕΠΑΚ, όπου τα παιδιά παρακολούθησαν την σύγχρονη διαδικασία παραγωγής με τη βοήθεια των δασκάλων Ηλία Χριστόπουλου και Αγγελικής Πολίτη. Εκεί συμμετείχαν στο ψήσιμο του πηλού και την δια-

κόσμησή του. Αργότερα, στο σχολείο, πάλι με τη βοήθεια των δασκάλων της ΔΕΠΑΚ, έπαιξαν δραματοποιημένες σκηνές από τη ζωή των καμινταριών φτιάχνοντας δικό τους εργαστήριο και δικό τους αυτοσχέδιο καμίνι.

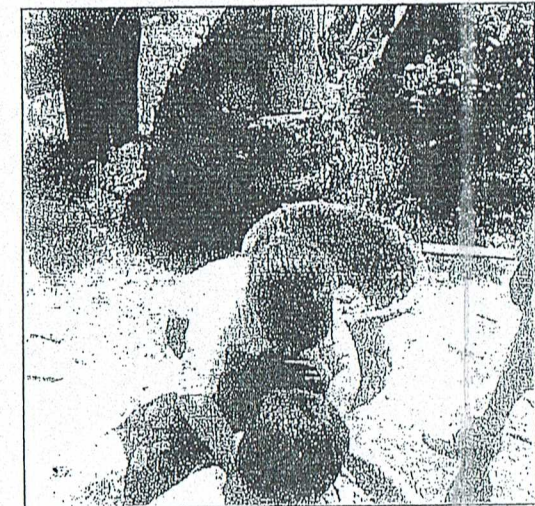
Μια άλλη κατατοπιστική επίσκεψη ήταν αυτή στο εργαστήριο του γάλλου κεραμίστα, ο οποίος μένει στο διπλανό χωριό - την Υάμεια - όπου έχει φτιάξει και λειτουργεί καμίνι. Πολύ χρήσιμη αποδείχθηκε η «Μουσείοβαλτίτσα» που μας έστειλε το μουσείο κεραμικής της Αθήνας, η οποία περιείχε πηλίνα αντικείμενα, φωτογραφίες, βιβλία και διάφορα υλικά σχετικά με το θέμα.

Στην τελική φάση, τα παιδιά, μάζεψαν και ζύμωσαν το χώμα κατασκευάζοντας πλίνθες με πηλό, σανό και νερό,

τις οποίες έβαλαν σε ξύλινα καλούπια και τις στέγνωσαν στον ήλιο. Με αυτές κατασκεύασαν ένα καμίνι, σε μικρογραφία βέβαια, το οποίο κοσμεύει την αυλή του σχολείου. Αξίζει να σημειώσω εδώ την καθοριστική σημασία βοήθειας των γονιών των μαθητών, οι οποίοι στηρίζουν κάθε νέα προσπάθεια του σχολείου. Η όλη προσπάθεια θα παρουσιασθεί σε ειδική ημερίδα που θα πραγματοποιηθεί στο νηπιαγωγείο το απόγευμα της πρώτης Ιουνίου».

Το περιβαλλοντικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου Χαρακοπιού γίνεται στο πλαίσιο ανάλογου ευρωπαϊκού προγράμματος και πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

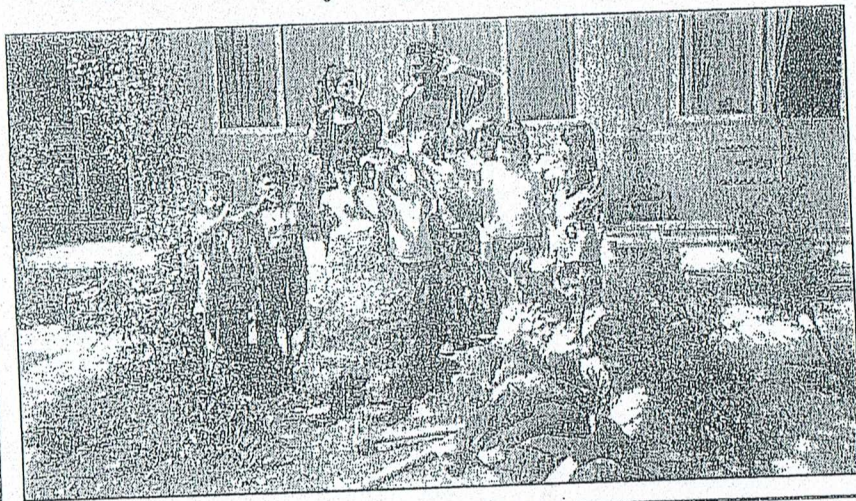
Φ.Π.

Το χτίσιμο του καμινιού

«ΘΑΡΡΟΣ» 21/5/2004

Το Νηπιαγωγείο Χαρακοπιού έχει το δικό του καμίνι

Το περιβαλλοντικό τους πρόγραμμα με τίτλο «Με χώμα και φωτιά: τα καμίνια του Χαρακοπιού», θα παρουσιάσουν την Τρίτη 1η Ιουνίου, στις 6.30 το απόγευμα, στο σχολείο τους, τα παιδιά του Νηπιαγωγείου Χαρακοπιού. Πρόκειται για ημερίδα, στη διάρκεια της οποίας η νηπιαγωγός Γιούλα Δαβέρου, υπεύθυνη για την υλοποίηση του περιβαλλοντικού προγράμματος, θα παρουσιάσει το θέμα που δούλεψε μαζί με τα παιδιά, ενώ παρόντες θα είναι, επίσης, μάστορες της κεραμικής τέχνης από την περιοχή.

Με αφορμή το συγκεκριμένο πρόγραμμα, τα παιδιά, με τη βοήθεια των δασκάλων της Δ.Ε.Π.Α.Κ. Ηλία Χριστόπουλου και Αγγελικής Πολίτη, έφτιαξαν το δικό τους καμίνι κεραμικής στην αυλή του σχολείου.

M.N.

Με χώμα και φωτιά

Καμίνι του Διονύση Μπούτση (περιοχή Κοτρωνάκια) Σεπτέμβριος 2004

Με χώμα και φωτιά: Τα καμίνια του Χαρακοπιού" τιτλοφορείται το σχολικό πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Σ.Π.Π.Ε) που ανέλαβε να διεκπεραιώσει το Νηπιαγωγείο Χαρακοπιού και το οποίο στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και ολοκληρώνεται το καλοκαίρι.

Τα παιδιά δραματοποιούν τη μεταφορά των πιθαρών που γίνονταν με τα γαϊδουράκια.

Τα καμίνια της κοινότητας Χαρακοπιού ήταν κωνικοί φούρνοι όπου ψήνονταν τα πήλινα αντικείμενα οικιακής χρήσης. Η δημιουργία και η ύπαρξή τους οφειλόταν στο πλούσιο σε άργιλο χώμα της περιοχής. Γι' αυτό και το Χαρακοπιό έχει μια παλιά παράδοση στην αγγειοπλαστική, που τείνει να εκλείψει τελευταία.

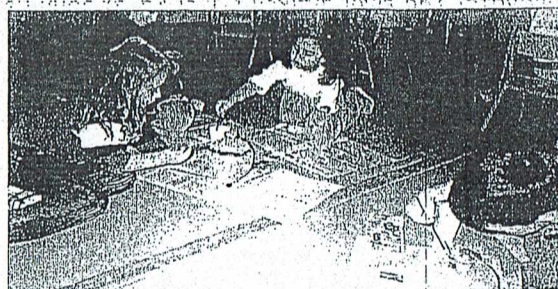
Το χώμα συλλέγεται, καθαρίζεται, ζυμώνεται, πλάθεται και αφήνεται στον ήλιο να ξεραθεί. Μετά ψήνεται μία ή δυο φορές και χρωματίζεται από ειδικό κοκκινόχρωμα που υπάρχει στην περιοχή.

Τα καμίνια του Χαρακοπιού ξεχώριζαν επειδή δε χρησιμοποιούσαν τροχό όπως έκαναν σε άλλες περιοχές, παρ' όλο που κατασκεύαζαν τα μεγαλύτερα πιθάρια (τζάρες). Αυτά μεταφερόνταν με ζώα (γαϊδουράκια) σε πόλεις και χωριά σε όλη την Ελλάδα. Επίσης, η μεταφορά τους γινόταν με πλοία που έφταναν στο λιμάνι της Κορώνης και ταξίδευαν στο Αιγαίο, την Κωνσταντινούπολη, τη Σικελία, την Κύπρο και την Αίγυπτο.

Οι καμιναραίοι της περιοχής δούλευαν συνεταιρικά, δηλαδή άλλος έβαζε το χώμα, άλλος το καμίνι, άλλος τα ξύλα για τη φωτιά, άλλος τα ζώα και όλοι έπαιρναν το τελικό προϊόν (πιθάρια, κεραμίδια, πήλινα οικιακά σκεύη). Επίσης, κάθε χωριό κατασκεύαζε το δικό του προϊόν, π.χ. το Χαρακοπιό πιθάρια, τα Βουνάρια οικιακά σκεύη, η Χρυσοκελλαριά κεραμίδια κ.λ.π.

Με τα παιδιά του σχολείου μας θα αναβιώσουμε αυτήν την παράδοσή και θα ζωντανέψουμε τις μνήμες των παππούδων τους.

Στο σχολικό πλαίσιο τα παιδιά του Νηπιαγωγείου Χαρακοπιού έμαθαν πρώτα για το χώμα, επισκέφτηκαν παλιούς καμιναραίους και ενημερώθηκαν για τη διαδικασία παραγωγής πιθαρών (Διονύση

Τα παιδιά χρωματίζουν τους πήλινους κουμπαραδες προσφορά του «Συλλόγου των απανταχού Χαρακοπαιδιών της Αθήνας».

Μπούτση και Αντώνη Ρέμπελο), ενώ βρέθηκαν στα δύο εναπομείναντα καμίνια της περιοχής (Πετριάδες, Κοτρωνάκια).

Έπειτα επισκέφτηκαν το εργαστήριο πηλού της Δ.Ε.Π.Α.Κ. και παρακολούθησαν την ίδια διαδικασία με σύγχρονα μέσα (τροχό) από το δάσκαλο κεραμικής Ηλία Χριστόπουλο. Τα παιδιά συμμετείχαν στο πλάσιμο και το ψήσιμο του πηλού καθώς και στη διακόσμησή του. Επίσης, έπαιξαν και δραματοποίησαν της συντροφίες των καμιναραίων φτιάχνοντας το δικό τους εργαστήριο και το δικό τους αυτοσχέδιο καμίνι. Στο σχολείο δεχτήκαμε την επίσκεψη του γεωπόνου Ιωάννη Μουλατσιώτη, που μας ενημέρωσε για τα διάφορα είδη χώματος. Πολύ χρήσιμη υπήρξε η Μουσείοβαλίτσα που παραλάβαμε από το Μουσείο Κεραμικής της Αθήνας, που περιείχε πήλινα αντικείμενα, φωτογραφίες, βιβλία κ.ά.

Το σχολείο επιθυμεί να ευχαριστήσει το "Σύλλογο των Απανταχού Χαρακοπαιδιών της Αθήνας" για την προσφορά πήλινων κουμπαραδών για κάθε μαθητή, τους παλιούς καμιναραίους Α. Ρέμπελο και Δ. Μπούτση για τις πληροφορίες που έδωσαν στα παιδιά για την τέχνη που ασκούσαν, καθώς και τους γονείς των παιδιών, που βοήθησαν και αυτοί, ο καθένας με το δικό του τρόπο στην εξέλιξη, και πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων του προγράμματος.

Το πρόγραμμα θα ολοκληρωθεί τον Μάιο με διοργάνωση ημερίδας, έκθεση φωτογραφικού υλικού και αναπαράσταση της διαδικασίας του ψησίματος.

Γιούλα Δαβέρου

Η Νηπιαγωγός Χαρακοπιού

Εργαλεία των παλιών καμιναραίων ήταν τα δάχτυλα, οι παλάμες, ένα σφουγγάρι για να υγραίνουν σταδιακά τον πηλό και ένα πανί για να διορθώνουν ατέλειες στα δοχεία.

Μερά Μεσημέρι

ΑΣΦΑΛΩΣ και έχει ξεχωριστή σημασία για κάποιες περιοχές να θγαίνουν από τα όρια του νομού αλλά και της χώρας.

Μικρή εισαγωγή για τη συμμετοχή του νηπιαγωγείου Χαρακοπιού στο κοινοτικό πρόγραμμα "Κομένιους 1" και την επίσκεψη τριών εκπαιδευτικών από την Πορτογαλία και την Ουγγαρία στη Μεσσηνία.

Σχετικές πληροφορίες δημοσιεύτηκαν στο προχθεσινό φύλλο και στη φωτογραφία διακρίνονται οι τρεις εκπαιδευτικοί, η νηπιαγωγός Χαρακοπιού Παγαούλα Δαδέρου και ο προϊστάμενος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αλ. Μπρέγιαννος τον

Το παιχνίδι των αριθμών και των μαθηματικών

ΔΥΟ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΙΟΥΛΑ ΔΑΒΕΡΟΥ

Ακόμη δύο βιβλία για παιδιά, «Το παιχνίδι των αριθμών και των σχημάτων μέσα από την τέχνη», και το «Παίζοντας με τις έννοιες. Μαθαίνω τις πρώτες μαθηματικές έννοιες μέσα από την τέχνη», εξέδωσε η Μεσσήνια νηπιαγωγός Γιούλα Δαβέρου.

Να θυρίσουμε ότι το πρώτο της βιβλίο είχε τίτλο «Το παιχνίδι των γραμμάτων μέσα από την τέχνη» και το επόμενο «Τίνος μάτια είναι αυτά». Μέσα από τα βιβλία της Γιούλας Δαβέρου τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας μαθαίνουν με έναν πρωτότυπο τρόπο τα γράμματα, τους αριθμούς, τα σχήματα, τα χρώματα.

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

«Το παιχνίδι των αριθμών και των σχημάτων μέσα από την τέχνη» αποτελεί μια πρωτοποριακή μέθοδο εκμάθησης των αριθμών και των σχημάτων μέσω των βυζαντινών τέχνων.

Οι βυζαντινές παραστάσεις που προέρχονται από μινιατούρες, διευκολύνουν τα παιδιά στην κατανόηση και την κατανόηση των σχημάτων λόγω της απλότητας και της σαφήνιάς τους.

Το βιβλίο απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας από 5 έως 12 ετών και έχει σκοπό να βοηθήσει τόσο τη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού όσο και την αισθητική του καλλιέργεια.

Η Γιούλα Δαβέρου επέλεξε και σ' αυτό της το βιβλίο τις βυζαντινές παραστάσεις γιατί είναι πιο απλές για τα παιδιά, υπάρχει σαφήνεια στα σχήματα και μια παιδικότητα.

«Αρχικά δούλεψα με τα παιδιά του σχολείου μου, τους έδειχνα τα σχήματα μέσα από τις βυζαντινές παραστάσεις, είδα ότι τους άρεσαν και έτσι προχώρησα στην έκδοση των βιβλίων», μας είπε η Γιούλα Δαβέρου.

Η επιλογή των παραστάσεων ήταν αρκετά δύσκολη, γιατί επέλεξα κοσμικές περισσότερο παραστάσεις. Άρεσε πολύ στα παιδιά, στην τάξη που το

δουλεύουμε κάθε παιδί έχει το δικό του βιβλίο και είναι πολύ εξοικειωμένα με το θέμα. Όταν για παράδειγμα τους λέω να ανοίξουν τη σελίδα με τον αριθμό 6, όλη τα παιδιά κατευθείαν πηγαίνουν στη σωστή σελίδα γιατί οπτικά αναγνωρίζουν τον αριθμό και τη λέξη «έξι».

Τα παιδιά παρατηρούν τα σχήματα, τα χρώματα, τη σαφήνεια των παραστάσεων και των σχημάτων».

Το βιβλίο περιλαμβάνει τους αριθμούς από το 1 μέχρι το 20 για να είναι πιο απλό για τα παιδιά, ενώ μετά το 20 ακολουθούν ασκήσεις που βάζουν τα παιδιά στη διαδικασία να μετρήσουν σχήματα και αριθμούς, να

παρατηρήσουν τη δομή της εικόνας.

«Με την πρωτότυπη προσέγγιση των αριθμών και των σχημάτων, το παιδί εκτός του ότι μαθαίνει τα σχήματα, μαθαίνει και σε μια διαδικασία της βυζαντινής τέχνης - βέβαια σε μια άλλη διάσταση, που είναι η κοσμική βυζαντινή τέχνη, η οποία είναι μεν προσήχη, αλλά άγνωστη στους περισσότερους» μας εξηγεί η Γιούλα Δαβέρου.

Η ανεύρεση των βυζαντινών αναπαραστάσεων δεν ήταν βέβαια και τόσο εύκολη υπόθεση για τη συγγραφέα του βιβλίου, και για να τις συγκεντρώσει ανέτρεξε σε βιβλία που φυλάσσονται σε μονές όπως του Αγίου Ορους, της Πάτμου και του Σινά. Για να φτάσουν στα χέρια της την βοήθησαν άνθρωποι που είχαν επαφή με τη βυζαντινή τέχνη.

Τα πρωτότυπα βιβλία της Γιούλας Δαβέρου δεν έχουν απήχηση μόνο στους μικρούς της μαθητές, αλλά και στους γονείς τους. Ειδικά με το πρώτο

βιβλίο «Το παιχνίδι των γραμμάτων μέσα από την τέχνη», που το δούλεψαν στην τάξη όλη τη σχολική χρονιά, στο τέλος έγινε μια παρουσίαση του πώς τα παιδιά δούλεψαν πάνω στο βιβλίο. Οι γονείς δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως τα παιδιά τους γνώρισαν όλα τα γράμματα της αλφαβήτου μέσα από μια διαδικασία παιχνιδιού.

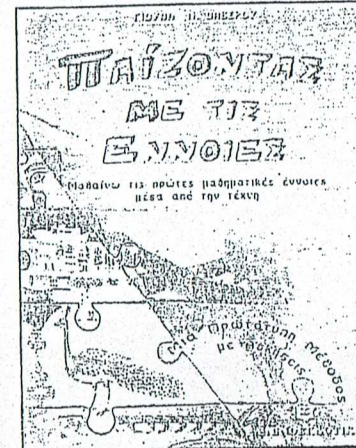
ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ

Το βιβλίο «Παίζοντας με τις έννοιες» είναι μια πρωτότυπη μέθοδος με ασκήσεις, την οποία η Γιούλα Δαβέρου είχε ξεκινήσει να δουλεύει πριν από όλα τα άλλα βιβλία της, αλλά επειδή ακριβώς ήταν και το πιο δύσκολο και απαιτούσε πολλή δουλειά, εκδόθηκε τελευταίο.

Από το 2000 η νηπιαγωγός, είχε αρχίσει να δουλεύει την ιδέα για ένα βιβλίο μέσα απ' το οποίο τα παιδιά του νηπιαγωγείου, θα μάθουν τις προμαθηματικές και τις χωροχρονικές έννοιες που διδάσκονται πριν τους αριθμούς, σε συνδυασμό με τα στάδια της ελληνικής ιστορίας.

Το βιβλίο αυτό μάλιστα, είναι έτσι δουλεμένο ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από μεγαλύτερα παιδιά.

«Το βιβλίο αυτό σκοπό έχει την εμπέδωση των προμαθηματικών εν-

νοιών στα παιδιά ηλικίας 4-10 ετών μέσα από την ελληνική τέχνη. Ο τομέας των προμαθηματικών περιλαμβάνει χωροχρονικές σχέσεις, ταξινομήσεις, αντιστοιχίες, σειραθετήσεις και ομαδοποιήσεις. Οι προμαθηματικές έννοιες θεωρούνται εκ των ων ουκ άνευ για την κατανόηση της καθημερινής δραστηριότητας του παιδιού και την ορθή αντίληψη του μεγέθους, του σχήματος και του όγκου των πραγμάτων που το περιβάλλουν. Μαθαίνει π.χ. να ξεχωρίζει το βαθύ από το ρηχό, το μεγάλο από το μικρό, καθώς στην πρώτη περίπτωση μετράμε τον όγκο ενώ στη δεύτερη μετράμε το μέγεθος. Στο βιβλίο αυτό, οι προμαθηματικές έννοιες ακολουθούν τη χρονολογική σειρά με την οποία διδάσκονται στο σχολείο, δηλαδή από την ευκολότερη έννοια στη δυσκολότερη. Συγχρόνως, οι έννοιες αποτυπώνονται γλαφυρά σε ελληνικά έργα τέχνης από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, μέσα από μια ιστορική αναδρομή σημειώνει η Γιούλα Δαβέρου.

Η επιλογή των παραστάσεων αυτών ως εργαλείου εμπέδωσης των προμαθηματικών εννοιών έγινε με το σκεπτικό ότι μέσω αυτού του τρόπου το παιδί έρχεται σε επαφή με τον πολιτισμό της χώρας του και συγχρόνως μυείται στα πρώτα μαθηματικά και στην καλαι-

σθησία. Οι παραστάσεις που επιλέχθηκαν ακολουθούν τη χρονολογική σειρά της ελληνικής ιστορίας, ξεκινώντας από την προϊστορική περίοδο με δείγματα από την Κυκλαδική τέχνη (3000-2000 π.Χ.), τη Μινωική τέχνη (2000-1450 π.Χ.) και τη Μυκηνική τέχνη (1450-1000 π.Χ.). Ακόμα ακολουθούν έργα από την Αρχαϊκή εποχή (610-490 π.Χ.), την Κλασική εποχή (490-323 π.Χ.) και την Ελληνιστική εποχή (323-31 π.Χ.), για να φτάσουμε μέσα από τη Ρωμαϊκή εποχή (31 π.Χ.- 324 μ.Χ.) και το Βυζάντιο (324-1453) στην Τουρκοκρατία (1453-1821) και τον νεότερο Ελληνισμό (19ος αιώνας-σήμερα).

«Η μέθοδος διδασκαλίας των παραστάσεων ξεκινά από την παρατήρηση της παράστασης και τη συζήτηση γύρω από αυτήν με τον δάσκαλο ή τον γονέα, τη δραματοποίηση της έννοιας με το σώμα και τη σχεδίαση στο χαρτί. Για τη διευκόλυνση των παιδιών οι χρονολογίες των εποχών έχουν στρογγυλοποιηθεί και για την εμπέδωση των προμαθηματικών εννοιών υπάρχουν ασκήσεις ιχνογραφίας όπου το παιδί καλείται να σχεδιάσει ή να χρωματίσει την αντίστοιχη έννοια» επισημαίνει με ταξυ άλλων η νηπιαγωγός - συγγραφέας στην εισαγωγή του βιβλίου που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Ελληνοεκδοτική».

Η Γιούλα Δαβέρου γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1970. Είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Αθηνών. Έχει ειδικευτεί σε θέματα τέχνης για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας και έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια για το ίδιο θέμα.

Από το 1990 είναι μέλος του Σερπινάριου Μουσικής Αγωγής της παιδαγωγού και συγγραφέως Σοφίας Γιαλουράκη.

Από το 1999 είναι διευθύντρια του Δημόσιου Νηπιαγωγείου Χαρακοπού του Δήμου Κορώνης.